

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Poznaniu

LPO.410.10.3.2024

Zarząd
Wielkopolskiego Stowarzyszenia
Alzheimerowskiego
ul. Józefa Garczyńskiego 13
61-527 Poznań

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/24/056 – Funkcjonowanie opieki nad osobami starszymi z chorobami neurodegeneracyjnymi oraz wsparcie ich opiekunów

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Wielkopolskie Stowarzyszenie Alzheimerowskie, ul. Józefa Garczyńskiego 13, 61-527 Poznań ¹
Kierownik jednostki kontrolowanej	Zarząd Wieloosobowy w składzie: Andrzej Rossa, Tomasz Bładowski, Aurelia Hałasik ²
Zakres przedmiotowy kontroli	Realizacja zadań w zakresie opieki zdrowotnej, usług społecznych na rzecz osób starszych z chorobami neurodegeneracyjnymi oraz wsparcia ich opiekunów i osiągnięcie planowanych efektów tych działań
Okres objęty kontrolą	Lata 2022-2024 (do dnia zakończenia kontroli) ³ z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem, o ile miały wpływ na działalność jednostki w zakresie objętym kontrolą
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ⁴
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Poznaniu
Kontroler	Andrzej Milewski, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LPO/066/2024 z 26 kwietnia 2024 r.

(akta kontroli str. 1-2)

¹ Dalej: Stowarzyszenie.

² W okresie objętym kontrolą, od 3 marca 2004 r. prezesem zarządu był Andrzej Rossa, wiceprezesem zarządu - Tomasz Bładowski od 8 października 2014 r., skarbnikiem - Aurelia Hałasik od 25 października 2007 r.

³ Zakończenie czynności kontrolnych: 26 lipca 2024 r.

⁴ Dz. U. z 2022 r. poz. 623 ze zm. (dalej: ustawa o NIK).

II. Ocena ogólna⁵ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

NIK pozytywnie ocenia działalność Stowarzyszenia w zakresie realizacji zadań na rzecz osób starszych z chorobami neurodegeneracyjnymi oraz wsparcia ich opiekunów.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Stowarzyszenie prawidłowo realizowało zadania w zakresie opieki zdrowotnej oraz usług społecznych na rzecz osób starszych z chorobami neurodegeneracyjnymi, w oparciu o zawarte z Miastem Poznaniem umowy i otrzymane na ich podstawie środki. Udzielało również wsparcia opiekunom tych osób. Planowane efekty tych działań wynikające z zawartych umów zostały osiągnięte. Wszystkie skontrolowane wydatki związane z realizacją zadań zostały odpowiednio udokumentowane, a dokumentacja księgową była prowadzona prawidłowo. Środki dotacji były wykorzystywane zgodnie z umowami, co pozwoliło na pełną realizację zaplanowanych działań. W wykonaniu tych zadań Stowarzyszenie wykorzystywało również środki własne, a także podejmowało współpracę z podmiotami, które oferowały nieodpłatną pracę na rzecz Stowarzyszenia, w tym w ramach resocjalizacji osób skazanych, co sprzyjało wypełnianiu zadań statutowych i było działaniem gospodarnym.

Trzy główne obszary działalności Stowarzyszenia, począwszy od diagnozy, poprzez opiekę dzienną nad chorymi w różnych stadiach choroby, do działań rehabilitacyjno-adaptacyjnych zapewniały racjonalnie zorganizowaną opiekę nad osobami starszymi z chorobami neurodegeneracyjnymi, a współpraca z Miastem Poznaniem zapewniała ciągłość takiego wsparcia.

Stowarzyszenie w sposób aktywny angażowało się we współpracę z organizacjami zrzeszającymi podmioty o podobnym profilu działalności, co przekładało się na skuteczne sygnalizowanie potrzeb osób starszych z chorobami neurodegeneracyjnymi i ich opiekunów na poziomie organów administracji rządowej. Stowarzyszenie uczestniczyło w przygotowaniu projektu Polskiego Planu Alzheimerowskiego, brało aktywny udział w konferencjach i panelach dyskusyjnych oraz współpracowało z uczelniami wyższymi, placówkami naukowymi i szkołami. Prowadziło także liczne działania informacyjno-edukacyjne dotyczące osób starszych z chorobami neurodegeneracyjnymi.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

Opis stanu faktycznego

1. Celem Stowarzyszenia, zgodnie z art. 9 jego statutu⁶, było niesienie pomocy osobom z chorobą Alzheimera i zaburzeniami pokrewnymi oraz ich rodzinom i opiekunom, popularyzacja wiedzy o tych schorzeniach oraz aktywizacja zawodowa rodzin i opiekunów osób dotkniętych chorobą Alzheimera i zaburzeniami otępiennymi innego typu. W okresie objętym kontrolą Stowarzyszenie w ramach otrzymywanych dotacji realizowało programy o charakterze: diagnostycznym – w Ośrodku Geriatryczno-Gerontologicznym oraz opiekuńczym – w Środowiskowym Domu Samopomocy oraz Ośrodku Adaptacyjno-Rehabilitacyjnym.

(akta kontroli str. 3-11)

Standardowa konsultacja w ramach Ośrodka Geriatryczno-Gerontologicznego prowadzonego przez Stowarzyszenie odbywała się w ramach wcześniej umówionej wizyty. Do Ośrodka zgłaszała się osoba z podejrzeniem istnienia schorzeń neurodegeneracyjnych, bądź już z posiadaną w tym kierunku diagnozą, zazwyczaj wraz z opiekunem. Podopieczny był diagnozowany przez psychologa, a następnie

⁵ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁶ Wg danych z Krajowego Rejestru Sądowego, ostatnia zmiana została wprowadzona 3 marca 2022 r.

lekarza psychiatrę. Równolegle odbywało się spotkanie konsultacyjne z członkiem rodziny. W trakcie tego spotkania był przeprowadzany wywiad o podopiecznym, jego sytuacji rodzinnej i zakładano kartę uczestnictwa. Po zakończeniu wszystkich trzech konsultacji podopieczny i obecni członkowie rodziny otrzymywali rekomendacje co do dalszego sposobu postępowania, np.: dalsza pogłębiona diagnostyka, konieczność skontaktowania się z właściwym ośrodkiem pomocy społecznej, skierowanie do Środowiskowego Domu Samopomocy albo Ośrodka Adaptacyjno-Rehabilitacyjnego działających w ramach Stowarzyszenia. Zgodnie z wyjaśnieniami Prezesa Stowarzyszenia, na terenie Poznania i Wielkopolski brak było ośrodków finansowanych ze środków publicznych, których profil byłby zbliżony do tych prowadzonych przez Stowarzyszenie, a więc specjalizujących się w opiece nad osobami z chorobami neurodegeneracyjnymi, a w szczególności z chorobą Alzheimera.

(akta kontroli str. 418-421, 430-432, 523-528)

W ramach realizacji projektu Ośrodka Geriatryczno-Gerontologicznego, Stowarzyszenie przeprowadzało również konsultacje w zakresie tzw. grupy terapeutycznej. Konsultacje te były dedykowane dla opiekunów, głównie członków rodzin osób dotkniętych chorobą Alzheimera i innymi schorzeniami neurodegeneracyjnymi. Informacje o terminie i miejscu spotkań przekazywano opiekunom w formie SMS opierając się na posiadanych danych w kartach uczestnictwa tych osób, które wcześniej korzystały z porad w ramach Ośrodka Geriatryczno-Gerontologicznego. Informację o tych zajęciach publikowano również w mediach społecznościowych⁷, na stronie internetowej Stowarzyszenia i w lokalnych mediach. W trakcie tych zajęć przedstawiano sposoby organizowania opieki nad chorymi i radzenia sobie z bieżącymi problemami. Spotkania te były również miejscem wymiany dobrych praktyk, spostrzeżeń pomiędzy samymi uczestnikami. W 2022 r. odbyły się cztery spotkania w których udział wzięły 44 osoby. W 2023 r. w tej samej formule i terminach odbyły się cztery spotkania, w których wzięło udział 37 uczestników. Spotkania odbywały się raz w miesiącu od września do grudnia⁸. Obecność uczestników była potwierdzana na liście obecności oraz utrwalana w formie zdjęć. Udział był bezpłatny.

(akta kontroli str. 242-253)

Działania te pozwalały na zdiagnozowanie problemów oraz potrzeb środowiska osób z chorobami neurodegeneracyjnymi. Analiza działań diagnostycznych podejmowanych w ramach Ośrodka Geriatryczno-Gerontologicznego utwierdziła Stowarzyszenie o konieczności kontynuowania działań opiekuńczych dla osób z chorobami neurodegeneracyjnymi w ramach Środowiskowego Domu Samopomocy albo Ośrodka Adaptacyjno-Rehabilitacyjnego. Stowarzyszenie było członkiem a zarazem założycielem Stowarzyszenia Alzheimer Polska⁹, co było konsekwencją podejmowanych działań diagnostycznych i zdobytych w ten sposób informacji na temat problemów osób z chorobami neurodegeneracyjnymi. Prezes Stowarzyszenia wyjaśnił: *Zależało nam, aby powstał jeden, ogólnopolski podmiot, który będzie działał w naszym imieniu szerzej, będzie mógł być członkiem organizacji międzynarodowych (jak chociażby Alzheimer Europa) oraz który będzie naszym przedstawicielem i partnerem do rozmów z decydentami. Jednym z pierwszych jego działań było zasygnalizowanie braku krajowych danych dotyczących skali problemu, czyli liczby*

⁷ Facebook.

⁸ W 2024 r. spotkania takie będą odbywać się od września do grudnia.

⁹ Alzheimer Polska to związek organizacji pozarządowych i innych osób prawnych, działających na zasadach non-profit, mających na celu dobro i rozwój ruchu alzheimerowskiego. Alzheimer Polska jest reprezentantem polskiego ruchu alzheimerowskiego w kraju i za granicą. Głównymi celami organizacji jest min.: tworzenie w Polsce przyjaznego środowiska dla chorych, ich rodzin i opiekunów, popularyzacja wiedzy o chorobie Alzheimera i innych chorobach otępiennych, uznanie choroby Alzheimera oraz innych chorób otępiennych za priorytet zdrowia publicznego w Polsce.

przypadków, zarówno choroby Alzheimera, jak i innych zespołów otępiennych. Opracowaliśmy raport dotyczący sytuacji osób i rodzin, żyjących z demencją w Polsce (wydany przez Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich). Dane jakimi posługujemy się mają charakter szacunkowy i stanowią porównanie ilości osób chorych na demencje w sąsiednich krajach z uwzględnieniem wielkości populacji. Dla przeprowadzenia rzetelnej analizy, konieczne są środki zarówno finansowe, jak i techniczne, które są poza naszym zasięgiem. Podejmowaliśmy jednak próby w celu poznania skali problemu. O braku planu działania w zakresie chorób neurodegeneracyjnych, w szczególności choroby Alzheimera informowaliśmy kolejnych ministrów, zarówno z Ministerstwa Zdrowia, jak i Rodziny i Polityki Społecznej. Potrzeba taka była uwzględniona w założeniach do Polskiego Planu Alzheimerowskiego opracowanego ponownie w listopadzie 2021 r. i złożonego w Ministerstwie Zdrowia. Powstał pomysł pilotażowego programu wczesnego wykrywania zaburzeń pamięci, dla osób powyżej 65 roku życia. Dla realizacji programu wytypowane zostały cztery ośrodki referencyjne w Warszawie, Katowicach, na Podlasiu oraz w Gdańsku. Program polegał na wykonywaniu prostych testów psychologicznych, które może przeprowadzić osoba po krótkim szkoleniu z pacjentami w wieku 60+, zgłaszającymi się do lekarza podstawowej opieki zdrowotnej. Miały być one wykonywane każdej osobie od tej granicy wieku przy okazji ich wizyty np. u lekarza pierwszego kontaktu z innych powodów. Program nie doczekał się jednak realizacji.

Stowarzyszenie wykorzystało i analizowało dane z opracowania PolSenior 2 – „Badanie poszczególnych obszarów stanu zdrowia osób starszych, w tym jakości życia związanej ze zdrowiem¹⁰”. W części III w rozdziale 8 opracowania (str. 294-295) wskazano: „celem analizy była ocena częstości występowania zaburzeń funkcji poznawczych w losowo wybranej, reprezentatywnej populacji osób starszych w Polsce”.

Prezes Stowarzyszenia wyjaśnił: *Biorąc pod uwagę ww. zapis należy przyjąć, że w Polsce nadal operujemy szacunkową (choć reprezentatywną) metodą ustalania liczby osób ze schorzeniami neurodegeneracyjnymi. Natomiast pilotażowy program wczesnego wykrywania zaburzeń pamięci dla osób powyżej 65. roku życia proponowany przez Alzheimer Polska – w tym przez Stowarzyszenie – zakładał co prawda wytypowanie czterech ośrodków, ale miał być sukcesywnie, w miarę przyznawania środków finansowych kontynuowany i rozszerzany na cały obszar kraju. Proponowane przez Alzheimer Polska testy miały w założeniu stać się tak popularne, jak mierzenie ciśnienia tętniczego. Opracowany przez Alzheimer Polska dokument Polski Plan Alzheimerowski, złożony w Ministerstwie Zdrowia, zawierał rekomendacje i zalecenia do wykonywania tego typu badań. Należy podkreślić, że pierwsze opracowanie Polskiego Planu Alzheimerowskiego zostało przygotowane już w 2011 r. i było odpowiedzią na rezolucję Unii Europejskiej¹¹, która zalecała opracowanie i ratyfikowanie narodowych planów dotyczących demencji przez kraje członkowskie. W 2021 r. uaktualniliśmy ten dokument, posługując się m. in. planami tego typu z innych krajów, które zostały tam przyjęte i wdrożone.*

W części III w rozdziale 9 opracowania PolSenior 2 (str. 324) – „Ocena zaburzeń funkcji poznawczych na podstawie Testu Rysowania Zegara” wskazano: „wysoka częstość zaburzeń poznawczych w populacji osób w wieku 60 i więcej lat wskazuje na to, że w ramach praktyki ambulatoryjnej lekarz specjalista geriatra oraz neurolog powinni mieć możliwość bezpośredniego skierowania pacjenta na konsultację do specjalisty psychologii klinicznej w zakresie neuropsychologii. W warunkach poradni

¹⁰ <https://www.gov.pl/web/zdrowie/komunikat-w-sprawie-publicacji-wynikow-badania-polsenior3> dalej: PolSenior 2.

¹¹ Rezolucja Parlamentu Europejskiego z 19 stycznia 2011 r. w sprawie europejskiej inicjatywy dotyczącej choroby Alzheimera i pozostałych demencji (Dz. U. UE C z 11 maja 2012 r.).

geriatrycznych i neurologicznych powinny być dostępne programy opieki skoordynowanej dla pacjentów z rozpoznaniem choroby otępiennej i ich rodzin”.

Prezes Stowarzyszenia wyjaśnił: *Z moich informacji wynika, że uzyskanie w ramach NFZ konsultacji przez psychologa klinicznego, czy też z zakresu neuropsychologii jest bardzo ograniczone. Brak poradni tego typu. Z zadowoleniem należy podkreślić ujęcie w tym podpunkcie informacji o rodzinie. Opracowanie PolSenior 2 w zakresie dotyczącym punktu części III, rozdziałów 8 i 9, jest z mojego punktu widzenia istotne. Zawiera jednak informacje, które są zarówno Stowarzyszeniu, jak i wielu innym osobom ze środowiska Alzheimer Polska oraz osobom i instytucjom z nim współpracującymi znane od wielu lat. Program PolSenior 2, który moim zdaniem ma charakter raportu, potwierdza istnienie problemu, który należy rozwiązać. Jest więc kolejnym głosem, ostrzegającym przed zaniedbaniem zjawiska. Organizacje pozarządowe nie mają jednak kompetencji ani środków dla dokonywania rozwiązań systemowych, ustawowych. Wnioski, opracowania i rekomendacje, które przekazujemy są znane w instytucjach do tego powołanych oraz zawarte w przytaczanym wielokrotnie projekcie Planu Alzheimerowskiego.*

(akta kontroli str. 438-443, 450-452)

2. Stowarzyszenie od 2018 r. było zrzeszone w organizacji pn. Alzheimer Polska, która skupiała organizacje pozarządowe związane z udzielaniem pomocy osobom z rozpoznaną chorobą Alzheimera oraz ich rodzinom. W ramach Alzheimer Polska Stowarzyszenie brało czynny udział m.in. w opracowywaniu Polskiego Planu Alzheimerowskiego.

Prezes Alzheimer Polska wyjaśnił¹², że: *w listopadzie 2021 r. powołany został zespół ekspertów do opracowania ram strategicznych Polskiego Planu Alzheimerowskiego. W jego skład weszły osoby, które tworzyły podstawy ruchu alzheimerowskiego w Polsce, mające ogromne doświadczenie w organizacji praktycznych rozwiązań dla chorych i ich opiekunów oraz szeroką wiedzę w tym zakresie, w tym Prezes Wielkopolskiego Stowarzyszenia Alzheimerowskiego. Ramy strategiczne planu zostały przygotowane w oparciu o założenia Polskiego Planu Alzheimerowskiego z 2011 r. i wytyczne WHO. Zaktualizowany Polski Plan Alzheimerowski został ponownie złożony w grudniu 2021 r. min. w Ministerstwie Zdrowia.*

(akta kontroli str. 450-455)

Stowarzyszenie współpracowało z Uniwersytetem im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Szkołą Wyższą Psychologii Społecznej w Warszawie filia w Poznaniu, Wyższą Szkołą Pedagogiki i Administracji im. Mieszka I w Poznaniu i Wyższą Szkołą Bezpieczeństwa w Poznaniu w zakresie odbywania praktyk studenckich i zawodowych. Stowarzyszenie realizowało również wspólny projekt z II Liceum Ogólnokształcącym w Poznaniu w ramach wykonywania wolontariatu przez uczniów tej placówki. Z kolei z Wielkopolskim Samorządowym Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego nr 2 w Poznaniu i Szkołą Policealną „Cosinus Plus” podpisano umowę na odbywanie praktycznej nauki zawodu, która miała polegać na zdobywaniu i pogłębianiu wiedzy i umiejętności zawodowych w rzeczywistych warunkach pracy z podopiecznymi Stowarzyszenia.

W okresie objętym kontrolą Stowarzyszenie podpisało umowy z Aresztem Śledczym w Poznaniu, zgodnie z którymi skazani wykonywali na rzecz Stowarzyszenia nieodpłatnie pracę¹³, która miała również sprzyjać ich resocjalizacji. Zgodnie z zawartymi umowami Stowarzyszenie ponosiło jedynie koszty dojazdu skazanych z Aresztu Śledczego do siedziby Stowarzyszenia.

¹² Wyjaśnienia pozyskane w trybie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f ustawy o NIK.

¹³ Czynności porządkowe, drobne naprawy, pomoc podopiecznym.

Przedstawiciele Stowarzyszenia brali udział w konferencji zorganizowanej przez Rzecznika Praw Obywatelskich w dniu 27 września 2018 r. pt.: „Wsparcie osób żyjących z chorobą Alzheimera i ich rodzin – potrzeby i dobre praktyki”. Prezes Stowarzyszenia był współautorem raportu Rzecznika Praw Obywatelskich z 2016 r. na temat sytuacji osób chorych na chorobę Alzheimera.

Stowarzyszenie pismem z 4 maja 2021 r. zwróciło się do Wielkopolskiego Oddziału NFZ w Poznaniu z inicjatywą utworzenia specjalistycznej poradni zaburzeń pamięci. W piśmie wskazano, że Stowarzyszenie w ramach swojej działalności prowadzi diagnostykę tego typu schorzeń – odbywa się to w związku z funkcjonowaniem Ośrodka Geriatriczno-Gerontologicznego. Wg Prezesa Stowarzyszenia, diagnostyka odbywająca się w trakcie jednego dnia wizyty w Ośrodku winna być kontynuowana, w wielu przypadkach istniała konieczność wykonania dodatkowych badań, wdrożenia farmakoterapii. Istnienie specjalistycznej poradni mogłoby przysłużyć się lepszej diagnostyce pacjentów z tego typu zaburzeniami. Z uzyskanej odpowiedzi z Wielkopolskiego Oddziału NFZ wynikało, że pacjenci z tego typu jednostkami chorobowymi mogą korzystać z opieki specjalistycznej, przede wszystkim z poradni psychiatrycznych. Nie utworzono specjalistycznej poradni zaburzeń pamięci.

Prezes Stowarzyszenia został wybrany na członka komisji rehabilitacji i integracji społecznej przy Oddziale Polskiej Akademii Nauk w Poznaniu w kadencji 2019-2022. Na dzień 10 lipca 2024 r. funkcję tę pełnił nadal.

(akta kontroli str. 302-417)

3. Zgodnie z art. 9 statutu Stowarzyszenia jednym z jego celów jest popularyzacja wiedzy o chorobie Alzheimera. Stowarzyszenie podejmowało działania informacyjno-edukacyjne ukierunkowane na zwiększenie świadomości o istnieniu chorób neurodegeneracyjnych. Były to:

- współpraca ze stacjami telewizyjnymi i rozgłośniami radiowymi: PTV3, TVN, TVN24, Polsat, WTK i radio EMAUS,
- udział w tzw. „Białych Sobotach”¹⁴,
- udział w Poznańskich Targach Dobra¹⁵,
- współpraca z uczelniami wyższymi¹⁶,
- współpraca z klubami seniorów¹⁷,
- współpraca z Regionalnym Ośrodkiem Polityki Społecznej w Poznaniu¹⁸,
- spotkania w ramach grupy terapeutycznej dla opiekunów osób z chorobami neurodegeneracyjnymi,
- realizacja filmu¹⁹ o problemach osób z chorobą Alzheimera (film dostępny w Internecie),
- strona internetowa Stowarzyszenia²⁰ i strona na Facebooku,
- udział w konferencjach, np. „Zaburzenia otępienne – nowa perspektywa”, organizator: Zakład Opiekuńczo Lecznicy w Śremie,
- udział w comiesięcznych spotkaniach Komisji Dialogu Społecznego przy Pełnomocniku Prezydenta Miasta Poznania ds. osób z niepełnosprawnościami.

Działania te były kierowane do ogółu społeczeństwa, a ich zasięg obejmował szerokie grono odbiorców. W ocenie Prezesa Stowarzyszenia: *w porównaniu do lat 90-tych*,

¹⁴ Wydarzenie cyklicznie organizowane w Poznaniu, które polega przede wszystkim na propagowaniu zachowań prozdrowotnych, dostęp do specjalistów i konsultacji medycznych.

¹⁵ Wydarzenie przeznaczone jest dla mieszkańców Poznania, podczas jego trwania prezentowana jest działalność poznańskich organizacji pozarządowych.

¹⁶ Praktyki dla studentów.

¹⁷ Prelekcje dotyczące chorób neurodegeneracyjnych.

¹⁸ Np. udział w konferencjach organizowanych przez ROPS związanych z tematyką chorób neurodegeneracyjnych.

¹⁹ <https://www.youtube.com/watch?v=t54r5aQtCHU>

²⁰ <https://alzheimer-poznan.pl/>

w których zająłem się głębiej tematem, jest znaczny postęp w zakresie wiedzy społeczeństwa, informacji, współpracy z rodzinami. Te działania musimy kontynuować i je rozwijamy, współpracując np. z Alzheimer Polska.

Podejmowane przez Stowarzyszenie działania informacyjno-promocyjne, stanowiące realizację jego misji, były bezpłatne, a do ich sfinansowania wykorzystywano darowizny przekazywane z tytułu 1,5% podatku na organizację pożytku publicznego jaką było Stowarzyszenie.

(akta kontroli str. 302-417, 523-546)

4. Stowarzyszenie nie realizowało działań w ramach celu operacyjnego nr 5 Wyzwania demograficzne „Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021-2025”²¹, jak również w ramach Polityki społecznej wobec osób starszych 2030. BEZPIECZEŃSTWO-UCZESTNICTWO-SPOLIDARNOŚĆ²². Stowarzyszenie w dniu 31 grudnia 2021 r. zawarło umowę z Miastem Poznaniem²³ dotyczącą projektu pn. „Ośrodek Geriatryczno-Gerontologiczny dla osób z chorobą Alzheimera i innymi zaburzeniami otępiennymi”. Termin realizacji zadania publicznego określono od 1 stycznia 2022 r. do 31 grudnia 2024 r., a terminy poniesienia wydatków pochodzących z dotacji w poszczególnych latach 2022-2024 odpowiadały okresowi roku kalendarzowego. Kwoty przekazanych dotacji w poszczególnych latach wynosiły 54 580,00 zł, tj. łącznie: 163 740,00 zł. Środki pieniężne zostały przekazane na rachunek bankowy Stowarzyszenia. Zgodnie z umową środki były przekazywane Stowarzyszeniu w dwóch transzach: do końca stycznia²⁴ na dany rok kalendarzowy w kwocie 27 290,00 zł i do 31 maja na każdy rok kalendarzowy również w kwocie 27 290,00 zł. W ramach pozyskanych środków Stowarzyszenie przeprowadziło 250 indywidualnych konsultacji w 2022 r. i tyle samo w 2023 r. Stowarzyszenie pismem z 1 lipca 2022 r. zwróciło się do Miasta Poznania z wnioskiem o dodatkowe środki na realizację programu Ośrodek Geriatryczno-Gerontologiczny. Jako uzasadnienie wskazano: *W związku z wygaśnięciem pandemii COVID-19, która ograniczyła diagnostykę związaną ze schorzeniami neurodegeneracyjnymi, aktualnie pojawiło się większe zapotrzebowanie na badania realizowane przez Stowarzyszenie. W wyniku przedmiotowego wniosku Miasto Poznań i Stowarzyszenie podpisały umowę w dniu 19 sierpnia 2022 r.²⁵ na mocy której Stowarzyszenie otrzymało środki w wysokości 8 tys. zł na realizację ww. zadania. Zgodnie z zawartą umową dotacja ta została przekazana Stowarzyszeniu w terminie do 12 września 2022 r., a pozyskane środki pozwoliły na przeprowadzenie dodatkowych 64 konsultacji indywidualnych.*

Prezes Stowarzyszenia wyjaśnił: *Stowarzyszenie w ramach otrzymywanych środków z Miasta Poznania, co do zasady, realizowało postanowienia NPZ. W zakresie celów operacyjnych, to działania Stowarzyszenia wpisywały się w promocję zdrowia psychicznego i w realizację wyzwań demograficznych.*

(akta kontroli str. 14-31, 110-129, 242-253, 281-284)

Zastępca Dyrektora Wydziału Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miasta Poznania wyjaśniła²⁶, że *środki przekazywane do Stowarzyszenia od 2022 r. w ramach dotacji nie mają związku z realizacją NPZ oraz z przyjętym przez Radę Ministrów polityką*

²¹ Rozporządzenie Rady Ministrów z 30 marca 2021 r. w sprawie Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021–2025; Dz. U. z 2021 r. poz. 642 (dalej: NPZ).

²² Uchwała Nr 161 Rady Ministrów z 26 października 2018 r. w sprawie przyjęcia dokumentu Polityka społeczna wobec osób starszych 2030. BEZPIECZEŃSTWO – UCZESTNICTWO – SOLIDARNOŚĆ, MP z 2018 r. poz. 1169, (dalej: polityka społeczna wobec osób starszych).

²³ Umowa nr ZSS-II.526.1.2022 o realizację zadania publicznego o którym mowa w art. 16 ust. 1 ustawy z 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. 2023 r., poz. 571 ze zm.), dalej: ustawa o wolontariacie.

²⁴ Do 28 stycznia 2022 r., do 27 stycznia 2023 r. i do 26 stycznia 2024 r.

²⁵ Umowa nr ZSS-II.526.42.2022 o realizację zadania publicznego o którym mowa w art. 19a ust. 5 ustawy o wolontariacie.

²⁶ Wyjaśnienia pozyskane w trybie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f ustawy o NIK.

społeczną wobec osób starszych. Wskazała również, że: w § 12 Programu Współpracy Miasta Poznania z Organizacjami Pozarządowymi [...] określono zadania priorytetowe w sferze pożytku publicznego. [...] Jednym z tych zadań było: „prowadzenie ośrodków geriatryczno-gerontologicznych”. (...) Zadanie „prowadzenie ośrodków geriatryczno-gerontologicznych” wpisuje się także w kierunki działań określonych w dokumentach: „Polityka Senioralna Miasta Poznania na lata 2017-2022” oraz „Polityka Senioralna Miasta Poznania na lata 2023-2026”. Proponowane zadania w tych dokumentach wpisują się w Strategię Rozwoju Miasta Poznania 2020+, w której działania strategiczne uwzględniają potrzeby najstarszych mieszkańców. [...] proponowane kierunki i działania Miasta Poznania odpowiadają na założenia polityki społecznej wobec osób starszych.

(akta kontroli str. 285-292)

W ramach badania wydatków, szczegółową kontrolą objęto 15 wybranych dowodów księgowych²⁷ o łącznej wartości 18 960,24 zł, które wytworzono w okresie objętym kontrolą, co stanowiło 11% łącznej kwoty udzielonych dotacji. Dowody księgowe dotyczyły w szczególności zobowiązań z tytułu konsultacji specjalistycznych odbytych z psychologiem i lekarzem psychiatrą w wysokości 14 160,26 zł. Pozostałe rachunki objęły koordynację projektu i jego obsługę księgową. Wszystkie ww. zobowiązania zostały opłacone przez Stowarzyszenie terminowo i były zgodne z celami określonymi w umowach z Miastem Poznaniem. Realizacja usług w ramach podpisanych umów miała charakter nieodpłatny, przy czym Stowarzyszenie żądało kwoty 50 zł w przypadku nieskorzystania z wizyty w Ośrodku Geriatryczno-Gerontologicznym bez jej odwołania oraz kwoty 150 zł w przypadku, gdyby opiekunowie lub pacjent żądali od lekarza psychiatry świadczącego usługi w Stowarzyszeniu ponadstandardowych zaświadczeń lekarskich²⁸. Ośrodek Geriatryczno-Gerontologiczny świadczył nieodpłatne usługi tylko dla osób zamieszkałych na terenie Poznania. Stowarzyszenie w ramach realizacji umów z zakresu działania Ośrodka Geriatryczno-Gerontologicznego zlecało realizację konsultacji psychologowi i lekarzowi psychiatrze w zakresie diagnozowania zgłaszających się pacjentów, co było zgodne z treścią zawartych umów. Wszystkie badane dowody księgowe posiadały elementy określone w art. 21 ust. 1 ustawy z 29 września 1994 r. o rachunkowości²⁹. Zapisy księgowe były prowadzone na wyodrębnionych kontach zespołu piątego dla tego projektu, co było zgodne z zawartymi umowami.

W 2022 r. Stowarzyszenie udzieliło porad 92 pacjentom z potencjalnymi zaburzeniami neurodegeneracyjnymi i przeprowadziło 250 konsultacji³⁰. W 2023 r. było to 88 pacjentów i ta sama liczba konsultacji. Do 31 marca 2024 r. Stowarzyszenie przeprowadziło 51 indywidualnych porad dla 19 pacjentów, którzy zwrócili się o pomoc do Stowarzyszenia. Koszt jednostkowy przypadający na konsultowanego pacjenta wraz z jednym opiekunem oraz opiekunów uczestniczących w zajęciach grupy terapeutycznej w latach 2022-2024 (do 31 marca) wynosił odpowiednio: 274 zł, 256 zł i 359 zł³¹.

Wszystkie wydatki były przewidziane w budżecie projektu i zostały prawidłowo udokumentowane. Wizyta każdego pacjenta w Stowarzyszeniu i uzyskanie porady w ramach Ośrodka Geriatryczno-Gerontologicznego była udokumentowana w formie uzupełnionej karty uczestnictwa. Natomiast udział w zajęciach w ramach grupy terapeutycznej był dokumentowany podpisem uczestnika na liście obecności. Prowadzono również dokumentację fotograficzną z tych zajęć. Zaproszenia do

²⁷ Pięć o najwyższej wartości, pięć związanych z kosztami osobowymi i pięć wg doboru losowego.

²⁸ W okresie objętym kontrolą nie miały miejsca tego typu przypadki.

²⁹ Dz. U. z 2023 r. poz. 120 ze zm., (dalej: ustawa o rachunkowości).

³⁰ Psychologicznych, psychiatrycznych i przeprowadzonych przez pracownika socjalnego.

³¹ W 2024 r. wartość bez uwzględnienia kosztów związanych z uczestnikami zajęć grupy terapeutycznej, które odbywają się od września do grudnia.

udziału w grupie terapeutycznej przygotowywano wykorzystując adresy opiekunów z kart uczestnictwa.

Prezes Stowarzyszenia wyjaśnił, że: *W ramach funkcjonowania Ośrodka Geriatryczno-Gerontologicznego przyjmowano ok. 20 zgłoszeń telefonicznych dotyczących umówienia się na konsultację w tym Ośrodku (uzyskana średnia z I półrocza 2024 r.). Nie wszystkie z nich kończyły się wizytą w Ośrodku. Zgłoszenia telefoniczne, to często również konieczność wysłuchania bardzo gorzkich historii związanych z trudnymi sytuacjami życiowymi. Bywało, że jedna konsultacja telefoniczna trwała 40 minut. Tego typu konsultacji telefonicznych udzielmy w ramach naszej misji. Nie są one odnotowywane.*

(akta kontroli str. 242-253, 456-457, 508, 514-516)

5. Stowarzyszenie w dniu 31 grudnia 2021 r. zawarło umowę z Miastem Poznaniem³² dotyczącą prowadzenia Środowiskowego Domu Samopomocy „Na piętrze” dla osób z zaburzeniami otępiennymi, w tym z chorobą Alzheimera. Okres realizacji zadania publicznego ustalono od 1 stycznia 2022 r. do 31 grudnia 2022 r. i również w tym okresie określono termin poniesienia wydatków z dotacji. Miasto Poznań zobowiązało się do przekazania na rachunek Stowarzyszenia kwoty 582 tys. zł w dwunastu transzach miesięcznych. W dniu 5 grudnia 2022 r. Miasto Poznań podpisało ze Stowarzyszeniem aneks do ww. umowy, na podstawie którego nastąpiło zwiększenie kwoty środków przekazanych w 2022 r. do 600.116,00 zł.

Umowa dotycząca dotacji na rok 2023 została podpisana z Miastem Poznaniem³³ 30 grudnia 2022 r. Dotyczyła ona prowadzenia Środowiskowego Domu Samopomocy „Na piętrze” dla osób, u których występują zespoły otępienne w tym choroba Alzheimera. Analogicznie jak w przypadku poprzedniej umowy termin realizacji zadania publicznego przez Stowarzyszenie określono na rok kalendarzowy: od 1 stycznia do 31 grudnia 2023 r. Miasto Poznań zobowiązało się do przekazania na rachunek Stowarzyszenia kwoty 582 tys. zł w dwunastu transzach miesięcznych. Miasto Poznań podpisało ze Stowarzyszeniem trzy aneksy do ww. umowy, które zwiększały kwotę dotacji na 2023 r. do 628 560,00 zł, a następnie do 675 120,00 zł. W dniu 29 grudnia 2023 r. Stowarzyszenie podpisało kolejną umowę z Miastem Poznaniem³⁴ dotyczącą prowadzenia Środowiskowego Domu Samopomocy „Na piętrze” dla osób, u których występują zespoły otępienne w tym choroba Alzheimera. Analogicznie jak w przypadku poprzedniej umowy termin realizacji zadania publicznego przez Stowarzyszenie określono na rok kalendarzowy: od 1 stycznia do 31 grudnia 2024 r. Miasto Poznań zobowiązało się do przekazania na rachunek Stowarzyszenia kwoty 675 120,00 zł w dwunastu transzach miesięcznych. W dniu 28 czerwca 2024 r. miasto Poznań podpisało ze Stowarzyszeniem aneks do ww. umowy. Przewidywał on przekazanie środków na 2024 r. w wysokości 680 008,75 zł.

(akta kontroli str. 32-76, 176-241)

Prezes Stowarzyszenia wyjaśnił, że: *organizacja w ramach otrzymywanych środków z Miasta Poznania na prowadzenie Środowiskowego Domu Samopomocy co do zasady realizowała postanowienia polityki społecznej wobec osób starszych.*

Zastępca Dyrektora Wydziału Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miasta Poznania wyjaśniła³⁵: *Stowarzyszenie otrzymało na realizację tego zadania środki z obszaru pomocy społecznej, zleconego powiatowi z zakresu administracji rządowej. Zadanie to obejmuje prowadzenie i rozwój infrastruktury ośrodków wsparcia dla osób*

³² Umowa nr ZSS-XIII.526.133.2021 o realizację zadania publicznego o którym mowa w art. 16 ust. 1 ustawy o wolontariacie.

³³ Umowa nr ZSS-XIII.526.105.2022 o realizację zadania publicznego o którym mowa w art. 16 ust. 1 ustawy o wolontariacie.

³⁴ Umowa nr ZSS-XIII.526.107.2023 o realizację zadania publicznego o którym mowa w art. 16 ust. 1 ustawy o wolontariacie.

³⁵ Wyjaśnienia pozyskane w trybie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f ustawy o NIK.

z zaburzeniami psychicznymi. Zadanie w całości finansowane jest z budżetu państwa za pośrednictwem budżetu Miasta. Miesięczna kwota dotacji z budżetu państwa na pokrycie kosztów prowadzenia ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi ustala wojewoda jako iloczyn aktualnej liczby osób korzystających z usług w tych ośrodkach oraz średniej miesięcznej wojewódzkiej kwoty dotacji na jednego uczestnika, nie wyższą jednak niż średnia miesięczna kwota dotacji wyliczona dla województwa.

(akta kontroli str. 281-284, 287-292)

Szczegółową kontrolą objęto 15 wybranych dowodów księgowych³⁶ o łącznej wartości 103 796,48 zł, których realizacja przypadła w okresie objętym kontrolą. Stanowiło to 5,3% łącznej kwoty dotacji przyznanej w okresie objętym kontrolą. Dowody księgowe dotyczyły w szczególności zobowiązań z tytułu zużytej energii elektrycznej, gazu, wynagrodzeń. Wszystkie należności z tytułu zobowiązań zostały opłacone przez Stowarzyszenie terminowo i były zgodne z zawartymi z Miastem Poznaniem umowami. Ponadto, Stowarzyszenie ze środków własnych opłaciło część ww. kwoty, tj.: 37 720,17 zł, co stanowiło 36,34% objętych kontrolą 15 dowodów księgowych.

Realizacja usług w ramach podpisanych umów miała charakter nieodpłatny tylko dla osób zamieszkałych na terenie Poznania. Stowarzyszenie w ramach realizacji umów z zakresu Środowiskowego Domu Samopomocy zlecało realizację konsultacji psychologowi i lekarzowi psychiatrze dla podopiecznych Środowiskowego Domu Samopomocy. Wszystkie badane dowody księgowe posiadały elementy określone w art. 21 ust. 1 ustawy o rachunkowości. Zapisy księgowe były prowadzone na wyodrębnionych kontach zespołu piątego dla tego projektu, co było zgodne z zawartymi umowami.

W 2022 r. i 2023 r. w ramach Środowiskowego Domu Samopomocy Stowarzyszenie udzieliło pomocy 25 podopiecznym, którym zapewniono opiekę i rehabilitację od poniedziałku do piątku w godzinach od 8.00 do 16.00. Przeprowadzono terapię funkcji poznawczych z elementami terapii zajęciowej i terapii reminiscencyjnej. Prowadzono również zajęcia integracyjne, trening interpersonalny i trening umiejętności życia codziennego. Dodatkowo, w 2022 r. Stowarzyszenie przeprowadziło 61 konsultacji psychiatrycznych dla uczestników, a w 2023 r. 45 takich konsultacji. Dwa razy w tygodniu pracownik socjalny pełnił dyżur w Środowiskowym Domu Samopomocy, w trakcie którego udzielił po 25 konsultacji dla opiekunów zakresie spraw socjalnych w każdym badanym roku.

Do 31 marca 2024 r. Stowarzyszenie w ramach Środowiskowego Domu Samopomocy udzieliło pomocy 25 podopiecznym, którym zapewniono od poniedziałku do piątku w godzinach od 8.00 do 16.00 opiekę i rehabilitację. Przedmiotowy zakres zajęć był tożsamy z tym z lat poprzednich. Dodatkowo Stowarzyszenie przeprowadziło 12 konsultacji psychiatrycznych dla uczestników, a dwa razy w tygodniu pracownik socjalny pełnił dyżur w Środowiskowym Domu Samopomocy, w trakcie którego udzielił konsultacji dla opiekunów zakresie spraw socjalnych.

Koszt jednostkowy przypadający na podopiecznego wraz z konsultacjami dla opiekunów oraz konsultacjami psychiatrycznymi w latach 2022-2024 (do 31 marca) wyniósł odpowiednio: 12 tys., 13,5 tys. zł i 13,6 tys. zł.

Wszystkie wydatki zostały prawidłowo udokumentowane i były przewidziane w budżecie projektu. Pobyt całodzienny każdego uczestnika w Środowiskowym Domu Samopomocy był potwierdzony podpisami w listach obecności.

³⁶ Pięć o najwyższej wartości, pięć związanych z kosztami osobowymi i pięć wg doboru losowego.

Według stanu na dzień 10 lipca 2024 r., na przyjęcie do Środowiskowego Domu Samopomocy oczekiwało 11 osób, a najstarsze oczekujące zgłoszenie do Środowiskowego Domu Samopomocy pochodziło z 28 lutego 2024 r.

(akta kontroli str. 254-267, 459, 493-495, 499-501, 506-507, 514-516)

Zajęcia dla uczestników w Środowiskowym Domu Samopomocy rozpoczynały się o godz. 8.00 a kończyły ok. 16.00. Uczestnicy przychodzili samodzielnie albo byli przywożeni przez opiekunów. Jeżeli uczestnik nie zgłosił się danego dnia na zajęcia, wówczas opiekun kontaktował się telefonicznie i przekazywał informację o nieobecności. Zajęcia obejmowały m.in.: zajęcia z psychologiem, terapię z funkcji poznawczych oraz zajęcia integracyjne. W trakcie zajęć z terapii poznawczej³⁷, prowadząca korzystała z materiałów³⁸: rozdawała uczestnikom karty z tematami do rozmowy. W przypadku innej karty pracy działanie polegało na znajdowaniu określonych liter w ciągach literowych.

Kolejna część zajęć polegała na rozmowie o rocznicy wydarzeń poznańskich z czerwca 1956 r. Prowadząca pytała uczestników, z czym kojarzy się im ta data, dlaczego doszło do tych wydarzeń i czy pamiętają te wydarzenia. Jest to element terapii reminiscencyjnej – sięganie do wspomnień z przeszłości.

W kolejnym bloku zajęć prowadząca odtwarzała utwory muzyczne, a uczestnicy wskazywali wykonawcę i tytuł utworu. Dobór utworów był nieprzypadkowy, były to bowiem utwory muzyczne będące w przeszłości przebojami. Następnie prowadząca czytała uczestnikom krótkie opowiadanie, a uczestnicy odpowiadali jaki jest morał zawarty w przedstawionej historii.

(akta kontroli str. 433-434, 509-510)

6. Stowarzyszenie 31 grudnia 2021 r. zawarło umowę z Miastem Poznaniem³⁹ dotyczącą prowadzenia Ośrodka Adaptacyjno-Rehabilitacyjnego⁴⁰ dla osób z chorobą Alzheimera i innymi zaburzeniami otępiennymi w formie ośrodka wspierającego i rehabilitacji społecznej. Termin realizacji zadania publicznego ustalono od 1 stycznia 2022 r. do 31 grudnia 2022 r. i również w tym okresie określono termin poniesienia wydatków z dotacji. Miasto Poznań zobowiązało się do przekazania na rachunek Stowarzyszenia kwoty 144 200,00 zł w dwunastu transzach miesięcznych po 12 tys. zł. Dodatkowo, Stowarzyszenie zobowiązało się do przekazania wkładu własnego w wysokości 9 514,00 zł, co wynikało z treści umowy i oferty.

Kolejną umowę w zakresie prowadzenia Ośrodka Adaptacyjno-Rehabilitacyjnego dla osób z chorobą Alzheimera Stowarzyszenie zawarło z Miastem Poznaniem⁴¹ 30 grudnia 2022 r. Termin realizacji zadania publicznego ustalono od 1 stycznia 2023 r. do 31 grudnia 2023 r. Warunki finansowania i zakres przedmiotowy dotacji były tożsame z tymi w roku ubiegłym, przy czym wartość wkładu własnego wynosiła 8 684,00 zł, co wynikało z treści umowy i oferty.

³⁷ Opis zawiera przykładowy przebieg zajęć z 28 czerwca 2024 r.

³⁸ Karty pracy opracowano na podstawie publikacji: M. Czarnkowska, H. Lipa, P. Wójcik-Topór – „Słowa do pracy. Ćwiczenia dla osób z zaburzeniami komunikacji językowej”; P. Łacki – „100 ćwiczeń dla umysłu w wieku 60+”; R. Sobela, M. Cuper – „Trening umysłu. Zeszyt ćwiczeń do pracy z osobami z zaburzeniami pamięci”.

³⁹ Umowa nr ZSS-VII.526.5.14.2021 o realizację zadania publicznego o którym mowa w art. 16 ust. 1 ustawy o wolontariacie.

⁴⁰ Opieka w ramach Ośrodka Adaptacyjno-Rehabilitacyjnego była przeznaczona dla osób z bardziej zaawansowanym stadium choroby Alzheimera i innych chorób neurodegeneracyjnych w porównaniu do Środowiskowego Domu Samopomocy.

⁴¹ Umowa nr ZSS-VII.526.5.13.2022 o realizację zadania publicznego o którym mowa w art. 16 ust. 1 ustawy o wolontariacie.

W dniu 29 grudnia 2023 r. Stowarzyszenie zawarło umowę z Miastem Poznaniem⁴² na prowadzenie Ośrodka Adaptacyjno-Rehabilitacyjnego dla osób z chorobą Alzheimera. Termin realizacji zadania ustalono na rok 2024 i 2025, a wartość dotacji na te lata wynosiła podobnie jak w latach poprzednich – 144 200,00 zł. Wkład własny, stanowiła kwota 17 096,00 zł w każdym roku, co wynikało z treści umowy i oferty.

(akta kontroli str. 77-109, 130-175)

Zastępca Dyrektora Wydziału Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miasta Poznania wyjaśniła⁴³, że: *przekazane środki stanowią realizację uchwały Rady Miasta Poznania z 16 lutego 2021 r. w sprawie przyjęcia programu pn. Kierunki działań i zadania miasta Poznania na rzecz integracji społecznej i zawodowej osób z niepełnosprawnościami na lata 2021–2025. Ww. Ośrodek prowadzony był w ramach rozwoju i wzmocnienia potencjałów rozwojowych osób z niepełnosprawnościami umożliwiającymi im samodzielne pełnienie ról społecznych, w tym prowadzenia ośrodków wsparcia i rehabilitacji.*

Szczegółową kontrolą objęto 15 wybranych dowodów księgowych⁴⁴ o łącznej wartości 88 225,36 zł, których realizacja przypadała w okresie objętym kontrolą. Stanowiło to 18,8% łącznej kwoty udzielonych dotacji. Dowody księgowe dotyczyły w szczególności: wynagrodzeń terapeutów, rehabilitantów, koordynacji prac Ośrodka. Wszystkie należności z tytułu zobowiązań zostały opłacone przez Stowarzyszenie terminowo i były zgodne z zawartymi z Miastem Poznaniem umowami. Ponadto, Stowarzyszenie ze środków własnych opłaciło część ww. kwoty, tj.: 38 721,80 zł, co stanowiło 43,89% objętych kontrolą 15 dowodów księgowych.

Realizacja usług w ramach podpisanych umów miała charakter nieodpłatny tylko dla osób zamieszkałych na terenie Poznania. Stowarzyszenie w ramach realizacji umów z zakresu Ośrodka Adaptacyjno-Rehabilitacyjnego zlecało realizację konsultacji psychologowi i lekarzowi psychiatrze dla podopiecznych Ośrodka Adaptacyjno-Rehabilitacyjnego, co było zgodne z treścią zawartych umów. Wszystkie badane dowody księgowe posiadały elementy określone w art. 21 ust. 1 ustawy o rachunkowości. Zapisy księgowe były prowadzone na wyodrębnionych kontach zespołu piątego, co było zgodne z zawartymi umowami.

(akta kontroli str. 268-277, 285-292, 497-498, 503-505, 517-519)

W 2022 r. i 2023 r. w ramach Ośrodka Adaptacyjno-Rehabilitacyjnego Stowarzyszenie udzieliło pomocy 25 uczestnikom w każdym roku. Zapewniono im opiekę od poniedziałku do piątku w godzinach od 8.00 do 16.00, tj.: rehabilitację, fizjoterapię i terapię zajęciową. Dodatkowo, w 2022 r. i 2023 r.

Stowarzyszenie przeprowadziło 25 konsultacji psychiatrycznych dla uczestników. Na dzień 31 marca 2024 r. Stowarzyszenie w ramach Ośrodka Adaptacyjno-Rehabilitacyjnego udzieliło wsparcia 25 uczestnikom, którym zapewniono od poniedziałku do piątku w godzinach od 8.00 do 16.00 opiekę i rehabilitację. Przedmiotowy zakres zajęć był tożsamy z tym z roku 2022 i 2023. Koszt jednostkowy przypadający na uczestnika wraz z konsultacjami psychiatrycznymi w latach 2022-2024 (do 31 marca) przy uwzględnieniu wkładu własnego wynosił odpowiednio: 6,1 tys., 6,1 tys. zł i 6,4 tys. zł.

Wszystkie wydatki zostały prawidłowo udokumentowane i były przewidziane w budżecie projektu. Pobyt całodzienny każdego pacjenta w Stowarzyszeniu i uzyskanie porady w ramach Ośrodka Adaptacyjno-Rehabilitacyjnego były udokumentowane. Na dzień 10 lipca 2024 r. na przyjęcie do Ośrodka Adaptacyjno-

⁴² Umowa nr ZSS-VII.526.5.15.2023 o realizację zadania publicznego o którym mowa w art. 16 ust. 1 ustawy o wolontariacie.

⁴³ Wyjaśnienia pozyskane w trybie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f ustawy o NIK.

⁴⁴ Pięć o najwyższej wartości, pięć związanych z kosztami osobowymi i pięć wg doboru losowego.

Rehabilitacyjnego oczekiwało 13 osób. Najstarsze, oczekujące skierowanie pochodziło z 6 lutego 2024 r.

(akta kontroli str. 268-284, 457, 514-516)

Zajęcia w Ośrodku Adaptacyjno-Rehabilitacyjnym rozpoczynają się o godz. 8.00. Z uwagi na zaawansowane zmiany chorobowe, uczestnicy byli przywożeni przez opiekunów. Zdarzało się, że uczestnicy byli przywożeni z opóźnieniem, co wynikało z charakteru schorzeń: problemów z ubraniem się, złym samopoczuciem. Jeżeli uczestnik nie pojawił się danego dnia w Ośrodku, wówczas opiekun kontaktował się telefonicznie ze Stowarzyszeniem i przekazywał informację o nieobecności. Rozkład zajęć był podobny w każdym dniu. Do godz. 9.00 uczestnicy mogli porozmawiać ze sobą, spędzić ze sobą swobodnie czas, mieli zapewnione ciepłe napoje. Od godz. 9.00 do ok. godz. 10.45 uczestnicy korzystali z zajęć z terapeutą zajęciowym i z rehabilitantem, a po spożyciu śniadania, od godz. 11.45 do 12.30 trwała terapia zajęciowa. Od godz. 12.30 do 13.15 zajęcia były kontynuowane, po spożyciu obiadu, od 14.15 do 16.00 odbywały się zajęcia integracyjne.

Przykładowe zajęcia polegały na znajdowaniu w treści wyrazów zapisanych na tablicy innych wyrazów. Zadaniem uczestników było wskazanie tych wyrazów. W trakcie tych ćwiczeń prowadząca aktywizowała uczestników. Z niektórymi uczestnikami kontakt był utrudniony, a rolą prowadzącej jest zwracać uwagę tym osobom, by skupiały się na zadaniu.

Z wyjaśnień opiekunki grupy wynikało, że ok. połowa uczestników Ośrodka Adaptacyjno-Rehabilitacyjnym jest pieluchowana, natomiast innym uczestnikom opiekunowie muszą systematycznie przypominać o konieczności skorzystania z toalety.

(akta kontroli str. 517-519)

Prezes Stowarzyszenia wyjaśnił, że: *w okresie objętym kontrolą Stowarzyszenie nie ubiegało się o środki publiczne od innych podmiotów. Rok 2022 był kolejnym, w którym widoczne były skutki pandemii COVID-19. W ośrodkach pobytu dziennego dwukrotnie była zawieszona działalność z powodu pandemii. Doprowadziło do sytuacji, w której Stowarzyszenie musiało odbudowywać bazę uczestników. W okresie wcześniejszym realizowaliśmy programy z innymi podmiotami, niemniej w okresie objętym kontrolą, realizowane są te trzy podstawowe. W poprzednich latach aplikowaliśmy z powodzeniem o granty z Urzędu Marszałkowskiego, oraz realizowaliśmy projekty, np. szkoleniowe. Zauważyliśmy, że ich rozliczenie jest skomplikowane w stosunku do oferowanej kwoty dotacji.*

(akta kontroli str. 278-284)

Prezes Stowarzyszenia wyjaśnił, że: *przez cały okres współpracy z Miastem Poznaniem nie stwierdziliśmy, aby realizowane przez nas wszystkie programy natrafiały na problemy. Są niestety ograniczenia: wysokość dotacji, która jest bardzo niska. Na przykład: w 2004 r. Ośrodek Adaptacyjno-Rehabilitacyjny w pierwszym roku istnienia otrzymał dotację w wysokości ponad dwukrotnie wyższą od aktualnej (w tym część na remont dzierżawionego od Miasta lokalu). W kolejnych latach, kwota dotacji sukcesywnie ulegała zmniejszeniu, aż przed kilkoma laty zatrzymała się na wartości 144 200,00 zł rocznie. Pozostaje na tym samym poziomie od wielu lat. Co roku, składając kolejny wniosek o dofinansowanie, wykazujemy w nim realną kwotę, jakiej oczekujemy, tj. taką, która jest konieczna do prowadzenia specjalistycznego Ośrodka dla osób w zaawansowanej postaci demencji. Niestety, z uwagi na ograniczenia finansowe miasta Poznania otrzymujemy środki, które nie są adekwatne do zgłaszanych potrzeb.*

Ponadto, zdaniem Prezesa Stowarzyszenia: *w całym 20 letnim okresie działalności Stowarzyszenia trudno było spotkać się z konkursem lub propozycją dotacji*

na prowadzenie takich placówek jak nasza. Jedynym podmiotem, który rozpisuje konkursy, które idealnie wpisują się w zakres naszej działalności, to Miasto Poznań. Jego pierwsza dotacja w 2004 r. umożliwiła Stowarzyszeniu utworzenie pierwszego specjalistycznego Ośrodka Adaptacyjno-Rehabilitacyjnego tego typu w województwie. Po świetnej współpracy, w 2006 r. rozszerzyliśmy działania o Środowiskowy Dom Samopomocy dla osób z demencją. Niezmiernie ważne jest, że ośrodki typu dziennego dla tak specyficznej grupy pacjentów wymagają planowania, zwłaszcza w kontekście finansów. Zapewnienie ciągłości realizacji tych programów, jest najważniejszym zadaniem. Bardzo dużym ułatwieniem i uproszczeniem jest wprowadzenie elektronicznej obsługi wniosków i korespondencji w związku z dotacjami udzielanymi przez Miasto – aplikacja Witkac. Aplikacja bardzo usprawniła wzajemne relacje, daje równe szanse, przyspiesza składanie, rozpatrywanie wniosków i sprawozdań. Należy pamiętać, że w organizacjach nie ma osobnych działów, czy osób zajmujących się pisaniem projektów. Jest to zadanie podstawowej kadry, działającej równolegle w ramach swoich obowiązków. Programy, np. z Ministerstwa Zdrowia (z których też zdarzało nam się korzystać), nie są opracowywane według naszych potrzeb. Nie zawsze propozycja ich realizacji jest zgodna z naszym zapotrzebowaniem, popartym doświadczeniem. Dotacje z innych źródeł, nie zapewniają też ciągłości realizacji zadań. Musimy przecież pamiętać, że do realizacji naszych zadań, od lat, zatrudniamy specjalistyczny personel w ramach umów o pracę, a nie tylko w ramach umowy zlecenia, czy umów o wolontariat. Wreszcie rodziny żyjące z demencją, oczekują od nas działania przez cały rok, ponieważ każda przerwa w działalności, powoduje nieodwracalne luki w terapii dla osób z demencją. Musimy więc temu sprostać. Niestety, nie pojawiają się nawet projekty, które np. mogłyby wesprzeć bezpośrednio działanie takich ośrodków. Realizacja projektów o innym profilu (na przykład szkoleniowych, czy wspierających mniejsze gminy naszym doświadczeniem) jest jak najbardziej celowa i mieści się w naszych szerokich zadaniach. Jednak z wielu względów, podstawowe programy, pozostają najlepszą formą wsparcia dla rodzin. Oferty z Miasta Poznania są przejrzyste oraz istnieją realne możliwości sprostania oczekiwaniom.

(akta kontroli str. 547)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

IV. Uwagi i wnioski

Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag i wniosków.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK, kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury NIK w Poznaniu. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie

z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Poznań, 10 września 2024 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Poznaniu

Kontroler:

Andrzej Milewski
starszy inspektor kontroli państwowej

Dyrektor:

z up. dr Zuzanna Kaźmierczak
p.o. Wicedyrektora

.....

.....